

S113/08
14. maaliskuuta 2008

ILMASTONMUUTOS JA KANSAINVÄLINEN TURVALLISUUS

Korkean edustajan ja Euroopan komission asiakirja Eurooppa-neuvostolle

I JOHDANTO

Ilmastonmuutoksesta aiheutuvat riskit ovat todellisuutta, ja muutoksen vaikutukset ovat jo näkyvissä. YK arvioi, että yhtä lukuun ottamatta kaikki sen vuonna 2007 humanitaarisen avun saamiseksi esittämät hätäapuvetoamukset liittyivät jollakin tavalla ilmastoon. Vuonna 2007 YK:n turvallisuusneuvosto keskusteli ensimmäistä kertaa ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista kansainväliseen turvallisuuteen. Myös Eurooppa-neuvosto on kiinnittänyt huomiota ilmastonmuutoksen vaikutuksiin kansainväliseen turvallisuuteen, ja kesäkuussa 2007 se pyysi korkeaa edustajaa ja Euroopan komissiota antamaan yhteisen selvityksen keväällä 2008 kokoontuvalle Eurooppa-neuvostolle.

Ilmastonmuutoksen taustalla olevaa tieteellistä tietoa ymmärretään nykyään jo paremmin. Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin havainnot osoittavat, että vaikka päästöjä vähennettäisiin vuoteen 2050 mennessä alle puoleen 1990-luvun tasoista, lämpötilan nousua 2 celsiusasteella esiteolliseen tasoon verrattuna on vaikea välttää. Tällainen lämpötilan nousu aiheuttaa vakavia turvallisuusriskejä, jotka lisääntyvät, jos lämpeneminen jatkuu edelleen. Hillitsemätön ilmastonmuutos, johon liittyy lämpötilan nousu yli 2 celsiusasteella, johtaa ennennäkemättömiin turvallisuusskenaarioihin, koska se todennäköisesti panee alulle kehityskulkuja, jotka johtavat yhä kiihtyvämpään, peruuttamattomaan ja pitkälti ennakoimattomaan ilmaston muuttumiseen. Panostaminen ilmastonmuutoksen hillitsemiseen tällaisten skenaarioiden toteutumisen estämiseksi ja keinot väistämättömään kehitykseen sopeutumiseksi olisi kytkettävä ilmastonmuutoksen aiheuttamien kansainvälisten turvallisuusriskien käsittelyyn; molemmat olisi nähtävä osana ennaltaehkäisevää turvallisuuspolitiikkaa.

Ilmastonmuutokseen kannattaa suhtautua uhkien moninkertaistajana, joka kiihdyttää olemassa olevia kehityssuuntauksia, jännitteitä ja epävakautta. Suurin haaste on se, että ilmastonmuutos uhkaa ylikuormittaa sellaisia valtioita ja alueita, jotka ovat jo epävakaita ja konfliktialttiita. On tärkeää myöntää, että riskit eivät ole luonteeltaan ainoastaan humanitaarisia, vaan niihin kuuluu myös poliittisia ja turvallisuusriskejä, jotka vaikuttavat suoraan Euroopan etuihin. Jos ajatellaan ihmisten turvallisuutta, on selvää, että monet ilmastonmuutoksen kansainvälisiin turvallisuusvaikutuksiin liittyvät kysymykset kytkeytyvät toisiinsa ja edellyttävät kokonaisvaltaista politiikkaa. Esimerkiksi vuosituhannen kehitystavoitteiden saavuttaminen vaarantuisi huomattavasti ilmastonmuutoksen takia, joka hillitsemättömänä saattaa hyvinkin pyyhkiä pois vuosien kehityspyrkimykset.

Tässä selvityksessä käsitellään ilmastonmuutoksen vaikutuksia kansainväliseen turvallisuuteen ja tarkastellaan niiden seurauksia Euroopan omalle turvallisuudelle sekä sitä, miten EU:n tulisi tässä tilanteessa toimia.

EU:lla on ainutlaatuiset mahdollisuudet puuttua ilmastonmuutoksen kansainvälisiin turvallisuusvaikutuksiin, koska sillä on johtava rooli maailmanlaajuisen ilmastopolitiikan kehittämisessä sekä käytössään laaja valikoima erilaisia ohjauskeinoja. Lisäksi Euroopalla on valmiudet vastata turvallisuushaasteeseen, sillä EU:lla on kokonaisvaltainen toimintatapa konfliktien ehkäisyssä, kriisinhallinnassa ja konfliktien jälkeisessä jälleenrakennustyössä ja se on tehokkaan monenvälisyyden keskeinen puolustaja.

Euroopan turvallisuusstrategiassa tunnustetaan maapallon lämpenemisen ja luonnonvaroista käytävän kilpailun välinen yhteys, kun taas tiedonannossa *Euroopan unioni maailmassa* tuodaan esille globalisaation vaikutukset ulkosuhteisiin.

Selvityksessä tarkastellaan sitä, millä tavalla turvallisuusriskien vähentämisessä voidaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen tähtäävien politiikkojen rinnalla käyttää kaikkia muitakin EU:n ohjauskeinoja, kuten yhteisön ja YUTP/ETPP:n toimia. Siinä pohditaan myös kolmansien maiden kanssa käytävän poliittisen vuoropuhelun lisäämistä. Vuoden 2012 jälkeistä aikaa koskeva sopimus on laadittava vuoden 2009 loppuun mennessä, ja tämän tavoitteen saavuttamiseksi on hyödynnettävä kaikkia EU:n ulkosuhteiden keinoja.

Selvityksen lopussa todetaan, että on Euroopan oman edun mukaista puuttua ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutuksiin eri toimin sekä EU:n tasolla, kahdenvälisissä suhteissa että monenvälisellä tasolla siten, että kaikki toimet tukevat toisiaan.

Vaikka tässä selvityksessä käsitellään ilmastonmuutoksen vaikutuksia kansainväliseen turvallisuuteen, EU:n toimet määräytyvät sen mukaan, miten ilmastonmuutos vaikuttaa itse Eurooppaan. Ilmastonmuutos vaikuttaa huomattavasti Euroopan luonnonympäristöön ja miltei kaikkiin yhteiskunnan osiin ja talouteen.

II UHAT

Ilmastonmuutoksen vaikutukset tuntuvat jo: lämpötila nousee, jääpeite ja jäätiköt sulavat ja äärimmäiset sääilmiöt tulevat yleistymään ja voimistumaan. Seuraavassa esitetään muutamia ilmastonmuutoksesta johtuvia konfliktimuotoja, joita saattaa esiintyä eri puolilla maailmaa.

i) Luonnonvaroja koskevat konfliktit

Viljelymaan väheneminen, laajalle levinnyt vesipula, hupenevat elintarvike- ja kalavarat, lisääntyneet tulvat ja pitkittynyt kuivuus ovat jo todellisuutta monissa osissa maailmaa. Ilmastonmuutos muuttaa sademääriä ja vähentää käytettävissä olevan makean veden määrää entisestään ja tietyillä alueilla jopa 20–30 prosentilla. Maatalouden tuottavuuden lasku johtaa ravinnon puutteeseen tai pahentaa sitä vähiten kehittyneissä maissa ja aiheuttaa ruoan hintojen kestämatöntä nousua kaikkialla. Erityisesti vesipula saattaa aiheuttaa sisäisiä levottomuuksia ja johtaa huomattaviin taloudellisiin menetyksiin jopa vahvoissa kansantalouksissa. Seuraukset ovat vieläkin selvempiä alueilla, joilla on voimakas väestöpaine. Kaiken kaikkiaan ilmastonmuutos vauhdittaa vähenevistä luonnonvaroista syntyviä konflikteja etenkin silloin, kun näiden varojen saatavuus on myös poliittinen kysymys.

ii) Rannikkokaupunkeihin ja elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat riskit ja taloudelliset vahingot

Ilmastonmuutoksen torjumisessa nykykehitystä jatkava skenaario (BAU) voisi arvioiden mukaan maksaa maailmantaloudelle jopa 20 prosenttia maailman bruttokansantuotteesta vuodessa, kun taas tehokkaan yhtenäisen toiminnan kustannukset voivat pysyä 1 prosentissa. Rannikkoalueilla asuu noin viidesosa maailman väestöstä, ja tämä osuus tulee kasvamaan lähivuosina. Megakaupungit ja niiden infrastruktuuri, kuten satamarakenteet ja öljynjalostamot, sijaitsevat usein meren rannalla tai jokisuistossa. Merenpinnan nousu ja luonnonkatastrofien esiintymistiheys ja voimakkuus ovat vakava uhka näille alueille ja niiden talousnäkyville. Erityisen alttiita ilmastonmuutoksen vaikutuksille ovat Kiinan ja Intian itärannikot sekä Karibian alue ja Keski-Amerikka. Katastrofien ja humanitaaristen kriisien lisääntyminen johtaa siihen, että avunantajamaiden voimavaroihin ja valmiuteen toteuttaa hätäaputoimia kohdistuu valtava paine.

iii) Alueiden häviäminen ja rajakiistat

Tutkijat arvioivat, että maamassoihin kohdistuu tällä vuosisadalla suuria muutoksia. Vajoavien rannikoiden ja laajojen alueiden veden alle jäämisen seurauksena saattaa olla tiettyjen alueiden ja jopa kokonaisten valtioiden, kuten pienten saarivaltioiden, häviäminen. Kiistat maa- ja merirajoista sekä muista alueoikeuksista tulevat todennäköisesti lisääntymään. Alue- ja rajakiistojen ratkaisemista koskevia kansainvälisen oikeuden ja erityisesti merioikeuden voimassa olevia sääntöjä voi olla tarpeen arvioida uudelleen. Energiavaroista käytävän kilpailun uutena ulottuvuutena ovat mahdolliset riidat napa-alueiden luonnonvaroista, joita pystytään maapallon lämpenemisen vuoksi hyödyntämään. Aavikoituminen saattaa käynnistää maaperän laadun huononemisen, muuttoliikkeen sekä alue- ja rajaselkkausten muodostaman kierteen, joka uhkaa eri maiden ja alueiden poliittista vakautta.

iv) Ympäristösyistä johtuva muuttoliike

Väestönosista, jotka jo kärsivät huonoista terveysoloista, työttömyydestä tai sosiaalisesta syrjäytymisestä, tulee entistä alttiimpia ilmastonmuutoksen vaikutuksille, mikä voi lisätä maiden sisäistä tai niiden välistä muuttoliikettä tai käynnistää sen. YK:n mukaan vuoteen 2020 mennessä on jo miljoonia ympäristösyistä muuttavia henkilöitä, ja ilmastonmuutos on yksi tämän ilmiön tärkeimmistä syistä. Jotkut ilmastonmuutokselle äärimmäisen alttiit maat ovat jo vaatimassa kansainvälistä tunnustamista tällaiselle ympäristösyistä tapahtuvalle muuttoliikkeelle. Tällainen muuttoliike voi lisätä konflikteja kauttakulku- ja kohdealueilla. Euroopan on varauduttava siihen, että muuttoliikkeen aiheuttama paine tulee huomattavasti lisääntymään.

v) Epävakaat tilanteet ja radikalisoituminen

Ilmastonmuutos voi merkittävästi lisätä epävakautta heikoissa tai romahtavissa valtioissa kuormittamalla liikaa hallituksia, joiden kyky vastata tehokkaasti haasteisiin on jo rajallinen. Hallituksen kyvyttömyys vastata maansa väestön tarpeisiin tai suojella sitä ilmastonmuutoksesta johtuvilta hätätiloilta voi aiheuttaa turhautumista sekä johtaa etnisten ja uskonnollisten ryhmien välisiin jännitteisiin eri maissa ja poliittiseen radikalisoitumiseen. Tämä puolestaan voi johtaa maiden ja jopa kokonaisten alueiden epävakauteen.

vi) Energiatoimituksiin liittyvät jännitteet

Yksi todennäköisimmistä luonnonvarojen niukkuudesta johtuvista konflikteista juontuu energiavarojen saatavuudesta ja niiden hallinnasta käytävän kilpailun kiihtymisestä. Tämä on ja tulee olemaan jo sellaisenaan yksi epävakauden syy. Koska kuitenkin suuri osa maailman hiilivetyvaroista sijaitsee alueilla, jotka ovat alttiita ilmastonmuutoksen vaikutuksille, ja koska monien öljyn- ja kaasuntuottajavaltioiden on jo pysyttävä vastaamaan huomattaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja demografisiin haasteisiin, epävakaudesta tulee todennäköisesti lisääntymään. Tämä taas voi johtaa siihen, että energiahuollosta tulee epävarmempaa ja luonnonvaroista käytävä kilpailu kiihtyy. Ydinenergian laajempi käyttö sähköntuotantoon saattaa synnyttää uutta huolta ydinaseiden leviämisestä, koska jo nyt ydinsulkujärjestelmään kohdistuu paineita. Aiemmin luoksepääsemättömien alueiden tullessa ilmastonmuutoksen vuoksi ihmisen ulottuville kamppailu luonnonvaroista tulee kiihtymään.

vii) Kansainväliseen hallintoon kohdistuvat paineet

Monenvälinen järjestelmä on vaarassa, jos kansainvälinen yhteisö ei onnistu selviytymään edellä kuvatuista uhkista. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ruokkivat kaunaista politiikkaa ilmastonmuutoksesta eniten vastuussa olevien ja sen vaikutuksille eniten alttiina olevien välillä. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseen tähtäävän politiikan (tai sen epäonnistumisen) vaikutukset määräävät sekä kansallisia että kansainvälisiä poliittisia jännitteitä. Mahdolliset erimielisyydet jakavat maapallon sekä pohjois–etelä-akselilla että myös etelä–etelä-akselilla varsinkin, kun Kiinan ja Intian osuus kokonaispäästöistä kasvaa. Jo kuormittunut kansainvälinen turvallisuusrakenne joutuu lisääntyvään paineeseen.

III MAANTIETEELLISIÄ ESIMERKKEJÄ

Monilla alueilla ilmastonmuutos on syynä yhteen tai useampaan edellä mainittuun uhkaan. Seuraavassa kuvataan, miten ilmastonmuutos moninkertaistaa nykyisiä paineita lukuisilla alueilla eri puolilla maailmaa. Koska EU:n naapureihin kuuluu joitakin ilmastonmuutokselle kaikkein alttiimpia alueita, kuten Pohjois-Afrikka ja Lähi-itä, muuttopaine Euroopan unionin rajoilla sekä poliittinen epävakaus ja konfliktit saattavat tulevaisuudessa lisääntyä. Tämä voi vaikuttaa merkittävästi myös Euroopan energiantoimitusreitteihin.

1. Afrikka:

Afrikka on yksi ilmastonmuutokselle alttiimmista maanosista, koska sen luonto on kovan paineen alaisena ja sen sopeutumiskyky alhainen. Pohjois-Afrikassa ja Sahelin alueella lisääntyvä kuivuus, veden niukkuus ja maan liikakäyttö heikentävät maaperää ja voivat johtaa siihen, että viljelykelpoisesta sateenvaraisesta maasta menetetään 75 prosenttia. Niilin suisto saattaa olla vaarassa maanviljelyalueilla tapahtuvan merenpinnan nousun ja suolaantumisen vuoksi, ja 12–15 prosenttia viljelymaasta voi hävitä merenpinnan nousun vuoksi tällä vuosisadalla, ja vuoteen 2050 mennessä tämä vaikuttaa 5 miljoonaan ihmiseen. Jo tällä hetkellä ilmastonmuutoksella on tärkeä osuus Darfurin ja sen ympäristöalueiden konfliktissa.

Vähentyneillä sademäärillä ja kohoavilla lämpötiloilla tulee olemaan tuhoisa vaikutus Afrikan sarvessa, joka on erittäin altis selkkauksille. Eteläisessä Afrikassa kuivuus heikentää satoja ja johtaa ravinnon puutteeseen useilla alueilla, ja miljoonien ihmisten arvioidaan joutuvan kärsimään elintarvikepulasta. Muuttoliike alueella mutta myös muutto muilta alueilta Pohjois-Afrikan kautta Eurooppaan (kauttakulkusiirtolaisuus) tulee todennäköisesti voimistumaan. Afrikassa ja muilla alueilla ilmastonmuutoksen ennustetaan vaikuttavan haitallisesti terveyteen etenkin vektorivälitteisten tautien leviämisen vuoksi, mikä on omiaan pahentamaan jännitteitä.

2. Lähi-itä:

Lähi-idän vesijärjestelmiin kohdistuu jo nyt kovia paineita. Suurin piirtein kaksi kolmasosaa Arabimaailman valtioista on rajojensa ulkopuolella sijaitsevien vesilähteiden varassa. Jordan- ja Yarmuk-jokien virtaus tulee luultavasti merkittävästi vähenemään, mikä vaikuttaa Israeliin, Palestiinalaisalueisiin ja Jordaniaan. Veden saatavuuteen liittyvät jännitteet ja sen myötä poliittinen epävakaus tulevat lähes varmasti lisääntymään alueella, mikä vaikuttaa haitallisesti sekä energian toimitusvarmuuteen Euroopassa että muihin Euroopan etuihin. Israelissa vesitoimitukset saattavat tällä vuosisadalla laskea 60 prosentilla. Alueella, joka on jo suureksi osaksi kuivunut joko kokonaan tai puolittain, ennustetaankin satojen pienenevän merkittävästi. Satojen odotetaan pienenevän huomattavasti Turkissa, Irakissa, Syyriassa ja Saudi-Arabiassa, mikä vaikuttaa tämän Euroopalle elintärkeän alueen vakauteen.

3. Etelä-Aasia

Merenpinnan nousu voi uhata miljoonien ihmisten elinympäristöä, sillä 40 prosenttia Aasian väestöstä (lähes 2 miljardia) asuu enintään 60 kilometrin etäisyydellä rannikosta. Veden niukkuus kuormitus ja maatalouden tuottavuuden menetykset vaikeuttavat Aasian mahdollisuuksia elättää kasvava väestönsä, joka lisäksi joutuu alttiiksi lisääntyville tartuntataudeille. Monsuunisateissa ilmenevät muutokset ja Himalajan sulamisvesien väheneminen vaikuttavat yli miljardin ihmisen elämään. Jäljellä olevia luonnonvaroja koskevat konfliktit ja hallitsematon muuttoliike johtavat epävakauteen tällä alueella, joka on Euroopan tärkeä taloudellinen kumppani ja jonka tuotanto ja jakelu ovat keskittyneet haavoittuville rannikkoalueille.

4. Keski-Aasia

Myös Keski-Aasia on alue, johon ilmastonmuutos vaikuttaa ankarasti. Kasvava pula vedestä, joka on sekä maatalouden kannalta tärkein luonnonvara että strateginen sähköntuotannon lähde, on jo huomattava. Tadžikistanin jäätiköt ovat pinta-alaltaan pienentyneet kolmanneksella pelkästään 1900-luvun jälkipuoliskolla, ja Kirgisia on menettänyt yli 1000 jäätikköä neljän viime vuosikymmenen aikana. Lisääntyvä konfliktin mahdollisuus on siis huomattava tällä alueella, jonka strateginen, poliittinen ja taloudellinen kehitys sekä lisääntyvät alueiden väliset haasteet vaikuttavat suoraan tai välillisesti EU:n intresseihin.

5. Latinalainen Amerika ja Karibian alue

Latinalaisen Amerikan kuivemmilla alueilla ilmastonmuutos johtaa maatalousmaan suolaantumiseen ja aavikoitumiseen sekä tärkeiden viljelykasvien ja tuotantoeläinten tuottavuuden laskuun. Tästä on elintarviketurvan kannalta haitallisia seurauksia. Merenpinnan kohoamisen ennakoitaan aiheuttavan alavilla alueilla lisääntyneen tulvariskin. Ilmastonmuutoksesta aiheutuvan meren pintalämpötilan nousun ennakoitaan vaikuttavan haitallisesti koralliriuttoihin ja aiheuttavan kalakantojen siirtymisiä. Latinalaisen Amerikan ja Karibian maat kärsivät jo nyt haitallisista vaikutuksista, myös El Niño -ilmiön sykliin liittyvistä monista ääri-ilmiöistä. Sademäärien muutosten ja jäätiköiden sulamisen ennustetaan vaikuttavan merkittävästi ihmiskäytössä, maataloudessa ja energiantuotannossa tarvittavan veden saatavuuteen, esimerkiksi Andien alueella. Karibian alueen ja Meksikonlahden rannan maat kärsivät jo nyt entistä enemmän vakavista hirmumyrskyistä. Ilmastonmuutos kiihdyttää tätä lisää ja aiheuttaa sosiaalisia ja poliittisia jännitteitä alueella, jonka hallintorakenteet ovat usein heikot.

6. Arktinen alue

Napajäätiköiden nopea sulaminen, erityisesti arktisella alueella, avaa uusia vesiväyliä ja kansainvälisiä kauppareittejä. Lisäksi arktisen alueen valtaviin hiilivetyvarojen parantunut saatavuus muuttaa alueen geostrategista dynamiikkaa, mikä mahdollisesti vaikuttaa kansainväliseen vakauteen ja Euroopan turvallisuusintresseihin. Tästä syntyviä uusia strategisia intressejä kuvaa äskettäin Venäjän lipun pystyttäminen meren pohjaan pohjoisnavalla. Yhä selvemmin on tarvetta puuttua laajenevaan keskusteluun eri maiden aluevaatimuksista ja pääsystä uusille kauppareiteille, mikä asettaa haasteen Euroopan kyvyille turvata tehokkaasti kauppaa ja luonnonvaroja koskevat intressinsä alueella ja mikä voi aiheuttaa paineita sen suhteille tärkeimpien kumppanien kanssa.

IV Päätelmät ja suositukset

Ilmastonmuutoksen vaikutus kansainväliseen turvallisuuteen ei ole tulevaisuuden, vaan jo nykyhetken ongelma, joka on tullut jäädäkseen. Vaikka kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä edistytäänkin, sääolosuhteet ovat jo muuttuneet, lämpötilat maapallolla nousseet ja ennen kaikkea ilmastonmuutos on jo havaittavissa ympäri maailmaa.

EU:n aktiivinen rooli kansainvälisissä ilmastonmuutosneuvotteluissa on elintärkeä ja niin sen on oltava jatkossakin. EU on osoittanut olevansa johtoasemassa sekä kansainvälisissä neuvotteluissa, erityisesti puhumalla 2 C-asteen tavoitteen puolesta, että Euroopan ilmasto- ja energiapolitiikkoja koskevissa laajakantoisissa päätöksissään. EU ei kuitenkaan voi toimia yksin. Muuttuvassa kansainvälisessä poliittisessa tilanteessa tärkeimpien päästöjen aiheuttajien ja nopeasti kehittyvän talouden maiden on myös osallistuttava ja sitouduttava kunnianhimoiseen maailmanlaajuiseen ilmastopöytäkirjaan YK:n puitteissa.

EU:n toimissa erityistä huomiota on kiinnitettävä Yhdysvaltoihin, Kiinaan ja Intiaan sekä siihen, miten seuraukset vaikuttavat EU:n ja Venäjän pitkäaikaisiin suhteisiin. Jäljempänä esitettäviä suosituksia olisi täydennettävä jatkotutkimuksilla ja niiden jatkotoimina olisi oltava johdonmukaisia EU:n toimintasuunnitelmia, joissa pyritään käsittelemään kattavalla ja tehokkaalla tavalla sellaisten toimien eri ulottuvuuksia, joita tarvitaan ilmastonmuutoksesta kansainväliseen turvallisuuteen aiheutuvien vaikutusten käsittelemiseksi. Euroopan turvallisuusstrategian täytäntöönpanon tulevassa tarkastelussa ja tarvittaessa sitä täydentävissä ehdotuksissa olisi otettava huomioon ilmastonmuutoksen turvallisuusulottuvuus.

Valmiuksien vahvistaminen EU:n tasolla

Käsiteltäessä ilmastonmuutoksen vaikutuksia kansainväliseen turvallisuuteen olisi aluksi lisättävä tietämystä ja arvioitava EU:n omia valmiuksia. Sen jälkeen olisi tehostettava katastrofien ja konfliktien ehkäisemistä ja nopean toiminnan valmiuksia. Tällaisten toimien taloudelliset vaikutukset olisi määritettävä ja ne olisi myös otettava huomioon EU:n talousarvion tarkistuksessa.

Mahdollisesti kehitettäviä toimia ovat seuraavat:

- Tehostetaan EU:n valmiuksia tutkimuksen, analysoinnin, seurannan ja ennakkovaroituksen sekä seurantalistojen osalta. Tässä ovat mukana myös Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitos, EU:n satelliittikeskus, EU:n yhteinen tilannekeskus (SITCEN), EU:n energian toimitusvarmuuden yhteyshenkilöverkosto (NESCO), ympäristön ja turvallisuuden maailmanlaajuinen seurantajärjestelmä sekä yhteiset tutkimuskeskukset. Seurantaan ja ennakkovaroitukseen on sisällytettävä erityisesti tilanteet, joissa ilmenee valtiollista epävakautta ja poliittista radikalisoitumista, luonnonvaroja ja energiatoimituksia koskevia jännitteitä, ympäristöä koskevia ja sosioekonomisia paineita, elintärkeitä toimintoja ja taloudellisia varoja koskevia uhkia, rajakiistoja, ihmisoikeusvaikutuksia ja mahdollisia muuttoliikkeitä.

- Kehitetään edelleen EU:n ja jäsenvaltioiden suunnittelua ja valmiuksia, myös pelastuspalvelua ja (siviilialan ja sotilaallisten) kriisinhallinta- ja katastrofivalmiusvälineiden käyttöä osana ilmastonmuutoksen aiheuttamien turvallisuusriskien huomioon ottamista.
- Annetaan komissiolle jatkotehtäväksi tarkastella alueittain yksityiskohtaisemmin, millaisia turvallisuusvaikutukset todennäköisesti ovat ja miten ne vaikuttavat EU:n intresseihin.

EU:n monenvälinen johtoasema maailmanlaajuisen ilmastoturvallisuuden edistämiseksi

Ilmastonmuutos on tärkeä kansainvälisten suhteiden osatekijä, ja se tulee lähivuosina yhä tärkeämmäksi, myös sen turvallisuusulottuvuus. Jos tämä hyväksytään, se voi jopa edesauttaa kansainvälisen hallinnon parantamista ja uudistamista. Koska ongelma on maailmanlaajuinen, EU puoltaa monenvälistä toimintaa. EU:n on jatkettava toimiaan joulukuussa 2007 järjestetyn onnistuneen Balin konferenssin pohjalta ja vahvistettava johtoasemaansa pyrkimällä vuonna 2009 vuoden 2012 jälkeistä aikaa koskevaan kunnianhimoiseen sopimukseen, joka sisältää tärkeimpänä tekijänä kaikkien maiden toteuttamat ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen tähtäävät toimet ilmastoturvallisuuden edistämiseksi.

Mahdollisesti kehitettäviä toimia ovat seuraavat:

- Suunnataan huomio ilmastonmuutokseen liittyviin turvallisuusriskeihin monenvälisellä foorumilla, erityisesti YK:n turvallisuusneuvoston, G8-ryhmän sekä YK:n erityiselinten piirissä (muun muassa käsittelemällä mahdollista tarvetta vahvistaa tiettyjä kansainvälisen oikeuden ja myös merioikeuden sääntöjä).
- Tehostetaan kansainvälistä yhteistyötä, joka koskee ilmastonmuutokseen liittyvien turvallisuusuhkien toteamista ja seurantaan sekä ehkäisy-, varautumis-, hillitsemis- ja reagointivalmiuksia. Edistetään alueellisten turvallisuusskenaarioiden kehittämistä eri vaiheissa etenevän ilmastonmuutoksen ja sen kansainvälisten turvallisuusvaikutusten varalta.
- Tarkastellaan ympäristösyistä johtuvaa muuttoliikepaineen lisäystä kokonaisvaltaisen Euroopan maahanmuuttopolitiikan jatkokehittämisen yhteydessä, yhdessä kaikkien asiaankuuluvien kansainvälisten elinten kanssa.

Yhteistyö kolmansien maiden kanssa

Ilmastonmuutos edellyttää EU:n yhteistyön ja poliittisen vuoropuhelun välineiden uudelleenarviointia ja vahvistamista, jotta niissä kiinnitettäisiin enemmän huomiota ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutuksiin. Tämä voisi johtaa ilmastonmuutoksen hillitsemisen ja siihen sopeutumisen, hyvän hallintotavan, luonnonvarojen hoidon, teknologian siirron, rajat ylittävän ympäristöyhteistyön (muun muassa veden ja maan osalta), instituutioiden lujittamisen ja niiden kriisinhallintavalmiuksien lisäämisen suurempaan priorisointiin ja niitä varten annettavan tuen tehostamiseen.

Mahdollisesti kehitettäviä toimia ovat seuraavat:

- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja sitä koskevan vastustuskyvyn lisääminen sisällytetään tiiviimmin EU:n alueellisiin strategioihin (esimerkiksi pohjoiseen ulottuvuuteen, Euroopan naapuruuspolitiikkaan, EU–Afrikka -strategiaan, Barcelonan prosessiin, Mustanmeren synergia-aloitteeseen, EU:n Keski-Aasia -strategiaan, Lähi-idän toimintasuunnitelmaan). Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä kaikkein alttiimpiin alueisiin ja ilmastoturvallisuuden kannalta mahdollisesti ongelmallisiin alueisiin. EU:n ja kaikkein haavoittuvimpien kehitysmaiden välistä maailmanlaajuisia ilmastonmuutosliittoutumaa olisi käytettävä perustana.
- Kehitetään arktisen alueen muuttuvaan geostrategiseen tilanteeseen perustuen EU:n arktisen alueen politiikkaa, mm. luonnonvarojen saatavuus ja uusien kauppareittien avaaminen huomioon ottaen.
- Tarkastellaan ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutuksia vuoropuhelussa kolmansien maiden kanssa, myös yhteisillä analyyseillä.